

ÇALIŞMA HAKKI VE GAZETECİLİK

Uğur Güç

TGS Genel Başkanı

“Çalışma Hakkı” denildiğinde, muhtemelen çoğumuzun aklına ilk gelen “İnsan Hakları” kavramı oluyor. İnsan Hakları deyince de, hemen aklımıza Evrensel Bildirge geliyor. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin 23. maddesinde çalışma hakkından bahsediliyor. Bu maddede; “Herkesin çalışmaya, işini özgürce seçmeye, adil ve elverişli çalışma koşullarına, işsizlikten korunmaya hakkı vardır” deniliyor. Çalışma hakkı bu maddede net bir biçimde ifade edilmiş. Bu nedenle bu konu üzerine kavramsal bir tartışmaya hiç gerek yok, doğrudan iş yaşamımızdaki pratiklere baktığımızda, bu hakkın ne düzeyde var olduğunu görebilir ve sağlıklı bir eleştiri yapabiliriz.

Öncelikle ‘işini özgürce seçme’, herkese nasip olan bir hak değil maalesef. İnsanlar, içinde bulunduğu sosyo-ekonomik olanaklar ölçüsünde eğitim alabiliyor ve bunu o eğitim sonrasında ‘iş bulma’, ‘geçinebilecek düzeyde para kazanma’ kaygısıyla yapıyor. Tabi bu, asgari düzeyde eğitim alma fırsatına erişmiş olanlar için geçerli. Eğitim alamayan insanlar da oldukça fazla. Sokakta her gün görüyorsunuzdur atık kağıt veya plastik toplayan insanları. Sizce o insanlar yaptıkları işi özgürce mi seçmişlerdir? Tabi ki hayır, zorlu hayat koşulları insanı zor çalışma şartlarına itiyor. Bu açıdan baktığımızda, milyonlarca insan için işini özgürce seçmek diye bir şey yok, sadece yaşamak için çalışmak, ne iş olsa yapmak zorundalar.

Buradan adil ve elverişli çalışma koşullarına gelemim. Maalesef içinde yaşadığımız sistemin adalet duygusu falan yok. Sistem “para”, “maksimum kâr” odaklı olduğu için çalışanların bunun karşısında bir değeri yok. Ülkemizde milyonlarca insan çok düşük ücretlere çok uzun saatler, işçi sağlığı, iş güvenliği konuları göz ardı edilerek çalıştırılıyor. Devlet, buna müdahale etmesi gerekirken, görmezden gelmeyi tercih ediyor. Daha da kötüsü iktidar, çıkardığı torba yasalarla patronların istediği uygun çalışma ortamını yaratırken, ağır sömürü altında inleyen emekçi gözetilmeksizin, sömürüyü artıracak düzenlemeler yapıyor. “Taşeron” belasının daha da beteri olan “Özel İstihdam Büroları” tasarısı (ÖİB), torba yasaya dahil edilmeye çalışılıyor. Bu tasarısı ile kutsal olduğunu söylediğimiz emek ve alın teri metalaştırılıp alınıp satılır hale gelecek. İşçiler köle gibi alınıp satılacak kiraya verilecek. Böylece işveren kıdem tazminatı, SGK primi, izin parası-yıllık izin gibi dertlerden kurtarılacak. Ayrıca taşeron sisteminde olduğu gibi sendikalaşma derdi de ortadan kaldırılacak.

Bugün ülkemizde taşeron çalışan sayısı son 10 yılda üç kat artarak 1 milyon 700 bine çıktı. 275 kamu kurumu ve yaklaşık 34 bin şirket taşeron işçi çalıştırıyor. Sadece Sağlık Bakanlığı bünyesinde 130 binden fazla taşeron işçi çalışıyor. Daha yasallaşmadan binlerce ÖİB’in kurulduğunu hatta bazı büroların işçi satmaya başladıklarını oku-

maktayız. Yakın bir gelecekte taşeron sistemine dahil edilen ve ÖİB'lerde köleleştirilen işçi sayısının birkaç milyonu aşacağını öngörmek için kahin olmak gerekmiyor.

Çalışma hakkı içerisinde yer alan son söylem ise, 'işsizlikten korunma' söylemidir. Emeklilik yaşının yükselmesiyle gençlerde işsizlik %20'lere yükselmiştir. Türkiye'de resmi verilere göre işsizlik oranı yaklaşık %10 düzeylerinde. Ancak gerçek işsizlik rakamları bunun çok daha üzerindedir. Temmuz 2014 döneminde gerçek işsizlik oranı %18.8'e, işsiz sayısı ise 5 milyon 446 bin kişiye çıktı.

Türkiye Gazeteciler Sendikası adına, son iki senedir işsizlik ve emek sömürüsünün en ağır yaşandığı sektörlerden birinin basın sektörü olduğunu belirtmek isterim. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2013'te açıkladığı verilere göre, üniversite mezunları arasında işsiz kalma oranı en yüksek olan kesim gazetecilik okuyanlar. Genel işsizlik oranı %9 iken, gazetecilerde bu oran %20'leri aşmış durumda.

Yine TÜİK tarafından yayımlanan 2013 Yazılı Medya İstatistiklerine göre yayın, basım ve dağıtım bölümlerinde toplam çalışan sayısı 66 bin 374. Bu sayının 46 bin 54'ünü, yaklaşık %70'ini erkekler oluşturuyor. Yazılı medyada çalışan toplam kadın sayısı ise 20 bin 320. Buna rağmen sektörde sendikalı çalışan sayısı ise ancak %4,5 civarında.

2013'te Gezi olaylarıyla birlikte, iktidar baskısıyla işinden edilen gazeteci sayısı 131'ken, 2014'ün ilk 6 ayında işten atılan gazeteci sayısı bin 100'ün üzerinde rakamlarla ifade ediliyor. Medya patronlarının maliyet azaltmak için dijital yayıncılığa geçmesiyle işten çıkartmalar rekor düzeye ulaştı.

434

Geride kalan 10 aya baktığımızda, 2014 yılı gazetecilik ve basın çalışanları açısından kara bir yıl oldu. Gazeteciler, işsizliğin yanı sıra sansür, oto sansür, ağır çalışma koşulları, baskı ve uygulanan cezalar nedeniyle işlerini yapamaz duruma geldi. Birçok toplumsal olayda polis şiddetine maruz kaldı. 200 civarında gazeteci gösterilerde yaralandı. Bir dağıtımçı kurşunlanarak öldürüldü.

Kurucusu olduğumuz Gazetecilere Özgürlük Platformu'nun girişimleriyle parmaklıklarının arkasından 38 gazeteci dışarı çıkabildi. Fakat yargılanmaları devam ediyor. Halen cezaevlerinde tutuklu 23 gazeteci var.

İktidar, 212 sayılı basın yasasını değiştirmek istiyor. Yıllar süren mücadeleler sonunda kazanılmış haklarımız tehlike altında.

Biz TGS olarak gazetecinin bu içine düştüğü durumun örgütsüzlükten kaynaklandığını biliyoruz. Bu yüzden tüm gazetecileri örgütlenmeye, birlikte mücadeleye çağırıyoruz. Grevli, toplu sözleşmeli sendikal hak ve özgürlüklerin yeterli olmadığı bir ülkede yalnızca basın emekçilerinin haklarının değil, çoğulcu demokrasinin de eksik ve yetersiz kalacağına inanıyoruz.